

C. 2025/26

UNED SÈNIOR

AULA D'AMPOSTA

2on QUADRIMESTRE

IDEES QUE MOUEN LA HUMANITAT

INTRODUCCIÓ

Arquímedes, el vell savi grec, deia “doneu-me un punt de suport i mouré el món”. Ell es referia a la palanca i a la possibilitat gràcies a ella de moure grans masses sense molt d'esforç. Però si ho pensem bé, el gran punt de suport per moure el món - cap a bé o cap mal, això és una altra qüestió - han estat les idees.

El mateix plantejament d'Arquímedes es recolzava en una d'aquestes idees; potser la que ha tingut un impacte més revolucionari en la història de la humanitat: el repte de la racionalitat. És a dir, la pretensió d'explicar els esdeveniments no a partir de fabulacions mítiques, sinó de lleis racionals, mitjançant les quals podem saber que, sempre que es donin les mateixes circumstàncies, es produiran els mateixos efectes. No és poca cosa.

Com no han estat poca cosa altres idees que ens han transformat de cap a cap com democràcia, justícia, progrés, amor, pau, Déu, llibertat, contracte social, drets, ciència, feminisme, la mateixa humanitat o altre més recents com intel·ligència artificial.

Al curs escodrinyarem els significats no sempre evidents d'aquestes idees i com han transformat la humanitat. I ho farem des d'un plantejament didàctic per promoure que la mateixa aula esdevingui un taller d'idees. Perquè aquest recorregut pel pensament crític de les idees que ens mouen només es pot fer de forma inclusiva i dialogada.

PROGRAMA

Dimecres 17:30 h. a 19:30 h.

Museu Terres de l'Ebre. Amposta.

C. 2025/26

UNED SÈNIOR

AULA D'AMPOSTA

2on QUADRIMESTRE

Sessió 1 – 11 de febrer de 2026

Rafael Haro Sancho - Llicenciat en Filosofia

“De quan ens inventàvem les respostes. Diàlegs a la vora del foc”

Físicament som una espècie molt mancada. Ni una gran velocitat, ni urpes poderoses, sense gaire força... enfrontar-nos al món si només haguéssim comptat amb això hauria estat especialment difícil. La intel·ligència, però també esdevé una eina per a sobreviure i en el nostre cas, amb el llenguatge retro alimentant-la, una eina de previsió. Ja no es tracta només de sobreviure cada dia sinó d'explicar-nos el món, de fer-nos una idea que ens servís per a tenir certa confiança en viure i, a més, per a conèixer perquè aquest mateix món ens atrau i ens sorprèn, ens meravella. I al principi, requerint les respostes per a estar més tranquils, ens les inventàvem.

Sessió 2 - 18 de febrer de 2025

Rafael Haro Sancho - Llicenciat en Filosofia

“Caminar badant i l'inici del filosofar”

Caminar i pensar són dues accions molt lligades a la filosofia. I la filosofia és anar badant, entenent el concepte com ho fa el DIEC: Abstreure's, encantar-se, mirant alguna cosa. Així, l'inici del filosofar no comença amb un pensar dirigit, amb un objectiu clar, sinó que neix d'una admiració enfront del món - l'extern i l'intern - i també d'un compartir parlant - i caminant - tots els pensaments que van sortint.

Caminar i pensar són activitats individuals que compartides, caminar plegats i dialogar, atorguen al fet humà un dels seus elements més definitoris: el pensar en marxa, i aquest pensar que mai no s'atura és la filosofia mateixa.

Sessió 3 - 25 de febrer de 2026

Benjamí Torné Tarragó - Professor de Filosofia

“És humana la humanitat?”

El regust platònic de la pregunta ens porta a plantejar-nos què és “ser humà”. Investigació imperiosa ara que tantes capacitats que creiem específicament

C. 2025/26

UNED SÈNIOR

AULA D'AMPOSTA

2on QUADRIMESTRE

humanes es troben superades a bastament per màquines. Al capdavant, quedarà res propi nostre? I si no tenim res especial de sortida, potser ens haurem de recrear en la nostra formació -allò que Plató en deia *Paideia*.

Sessió 4 - 7 de març de 2026 (DISSABTE)

Rafael Haro Sancho - Llicenciat en Filosofia

Benjamí Torné - Llicenciat en Filosofia

Joana Subirats Álvarez - Llicenciada en filosofia

Lluís Montull Martínez - Doctor en Filosofia

Sortida per comentar i veure l'obra de teatre (IN)VISIBLES.

Museu de Terres de l'Ebre

Obra de teatre basada en l'exposició "Invisibles però decisives. Dones a la Guerra Civil i a la Batalla de l'Ebre". Realitzada pel Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre (COMEBE) i comissariada per la historiadora Mary Nash. Abans de l'inici de l'obra es farà una introducció amb els alumnes sobre alguns temes que s'abordaran en relació amb el contingut de l'assignatura.

Sessió 5 - 11 de març de 2026

Joana Subirats Álvarez - Llicenciada en Filosofia

"Soc una dona, res més que una dona"

Què no és poc! Durant la Revolució Francesa Olympe de Gouges va escriure la Declaració dels drets de la dona i la ciutadana, en adonar-se que en la Declaració dels drets de l'home i del ciutadà havien "oblidat" incloure els drets de les dones... Al crit de "*llibertat, igualtat i fraternitat!*", el poble exigeix la fi de la tirania, que els homes continuaran exercint envers les dones, negant-los els mateixos drets que demanaven per a ells!

En aquesta sessió farem reflexió crítica sobre la història de la filosofia com a una història de greuges contra les dones, centrant-nos en la violència epistèmica, és a dir, la negació de la capacitat de raciocini a les dones i les conseqüències encara vigents.

C. 2025/26

UNED SÈNIOR

AULA D'AMPOSTA

2on QUADRIMESTRE

Sessió 6 - 18 de març de 2026

Lluís Montull Martínez - Doctor en Filosofia

Joana Subirats Álvarez - Llicenciada en Filosofia

“Progrés: de què, per què i per a qui”

La modernitat des de Kant fins al ChatGPT es basa en la creença que la humanitat viu en un procés de millora constant. Però és així de debò? Què en diuen crítics d'aquest progrés com Jacques Rousseau, Walter Benjamin o Hannah Arendt? I com aquestes crítiques adquireixen una nova significació enfront de fenòmens com l'escalfament climàtic?

Sessió 7 - 25 de març de 2026

Rafael Haro Sancho - Llicenciat en Filosofia

“El sentit de l'existència”

Una pregunta essencial que neix de la reflexió i de la comparació. Tot té un sentit, una raó de ser, una causa, i si coneixem aquestes causes, sentits, raons de ser, coneixerem la cosa. Ara bé, què passa quan ens preguntem pel sentit de tot plegat, de la vida, del món, de l'ésser? Per què hi ha alguna cosa en comptes de no res? Tot esdevé fruit de l'atzar? Existeix Déu?

Té el coneixement uns límits tan precisos que mai ens podrem respondre?

Sessió 8 - 8 d'abril de 2026

Benjamí Torné Tarragó - Professor de Filosofia.

“Dret a tenir drets”

El concepte de “Dret” l'entendrem dins de la societat moderna. El fonamentarem a partir de les seves exigències i veurem si aquestes es compleixen o no. Mostrarem la necessitat del contractualisme i com sorgeixen els drets democràtics fonamentals. La comparació amb l'actualitat mundial serà el contrapunt a fer volar coloms.

C. 2025/26

UNED SÈNIOR

AULA D'AMPOSTA

2on QUADRIMESTRE

Sessió 9 - 15 d'abril de 2026

Lluís Montull Martínez - Doctor en Filosofia

“Vull ser lliure, ara mateix?”

La cançó de protesta popularitzada per Xesco Boix als 70 repetia a la tonada “Vull ser lliure ara mateix, ara mateix!”. Però que vol dir això? I, encara més, realment és així? Realment volem ser lliures “ara mateix”? No tenim alhora d'aquest desig irrefrenable una immensa temor a ser lliures? Per això, dedicarem especial atenció a les diferents definicions de llibertat, però també a les reflexions que van fer filòsofs com La Boétie, Sartre o Erich Fromm a la servitud voluntària.

Sessió 10 - 22 d'abril de 2026

Benjamí Torné Tarragó - Professor de Filosofia.

“Eppur si muove”. La veritat de la ciència”.

La ciència moderna representada per Galileu suposà un trencament amb tot el saber antic. S'obre un nou món: la supeditació del sensible a la matemàtica. Ens trobem amb un nou concepte de veritat amb pretensió d'universalitat: allò que rebutgi la matematització no serà. Tot i així, la veritat del domini no és tota la veritat de la veritat.

Sessió 11 - 29 d'abril de 2026

Joana Subirats Álvarez - Llicenciada en Filosofia

“Cos, carn i amor”

Al llarg de la història del pensament trobem diferents concepcions sobre l'ésser humà, simplificant molt podem parlar de dualisme, pensar l'ésser humà com un compost de cos (material i mortal) i ànima (racional, pensant, espiritual i immortal); per contra, el monisme materialista que defensa només l'existència del cos...

Durant segles, el cos ha estat menyspreat; malgrat tot, és amb el cos que sentim plaer i dolor. El cos encarnat ens fa adonar de la nostra vulnerabilitat, consegüentment ens apropa, en tots els sentits, als altres i possibilita relacions d'amor i amistat.

C. 2025/26

UNED SÈNIOR

AULA D'AMPOSTA

2on QUADRIMESTRE

Sessió 12 – 6 de maig de 2026

Lluís Montull Martínez - Doctor en Filosofia

“La pau és el camí... cap a la pròxima guerra?”

Mahatma Gandhi afirmava que “No hi ha camí per a la pau, la pau és el camí”. Però alhora Francisco Franco va celebrar els *25 años de paz* el 1964 amb la inauguració del monument feixista al pas de l'Ebre de Tortosa. Quan parlem de pau és fonamental, per tant, saber a què ens referim i què n'han dit pensadors i activistes com el mateix Gandhi, Immanuel Kant, Walter Benjamin, Johan Galtung o Marina Garcès.

Sessió 13 - 13 de maig de 2026

Joana Subirats Álvarez - Llicenciada en Filosofia

“No és just!”

La indignació davant de la injustícia és un dels sentiments més potents i universals, però què és la justícia? La justícia sempre és justa per a tothom? Si les persones són justes, la societat també ho és? La justícia és respectar la llei? Si les lleis són injustes, també s'han d'acatar? Una societat justa ens durà a la felicitat? Què tenen a veure els drets amb la justícia?

El text més antic que es coneix de filosofia és una frase d'Anaximandre (aprox. 610-545 aC) on apareix la paraula justícia, entesa com l'acoblament o lligam que posa cada cosa al seu lloc. Uns segles més tard, Plató (427-347 aC) dedica el diàleg *La república* a esbrinar què és la justícia.

Nosaltres també intentarem traure l'entrellat de tot plegat.

Sessió 14 - 20 de maig de 2026

Lluís Montull Martínez - Doctor en Filosofia

“Quina democràcia?”

Quan parlem de democràcia sovint oblidem que al llarg de la història n'han aparegut diferents models; el coneixement dels quals sens dubte ha d'enriquir un debat tan vigent ara com a l'Atenes de Pèricles, a saber: com s'articula aquest govern del poble que promet el significat etimològic del mot “democràcia”. Per això repassarem en aquesta sessió alguns d'aquests models

C. 2025/26

UNED SÈNIOR

AULA D'AMPOSTA

2on QUADRIMESTRE

com el liberal o el republicà; però també confrontarem la democràcia amb alguns dels seus enemics com l'autoritarisme o el populisme i reptes més actuals com la globalització.

Sessió 15 – 27 de maig de 2026

Rafael Haro Sancho - Llicenciat en Filosofia

Benjamí Torné - Llicenciat en Filosofia

“De l’envelliment i la mort”

Envellir i morir són verbs que ens porten a preguntar-nos moltes coses. No només l'evidència de què hi ha un final. També el fet que en analitzar la vida, el com ens ha anat, el com hem viscut, de les nostres tries, dels encerts i dels errors... ens adonem que de veritat no sabem - altra cosa són les creences - res del món. I aquesta buidor descoberta quan no tenim pressa per viure, quan el pas dels anys ens va marcant el cos i l'ànima, bé mereix parlar-ne compartint què pensem i què sentim davant aquest envellir i aquest morir.

D'altra banda, com humans, som conscients que sempre hem tingut per objectiu saltar-nos aquestes dues condicions naturals. Retardar l'envelliment i la mort o eliminar-los, ha estat sempre un propòsit. La filosofia com activitat n'ha parlat moltíssim.